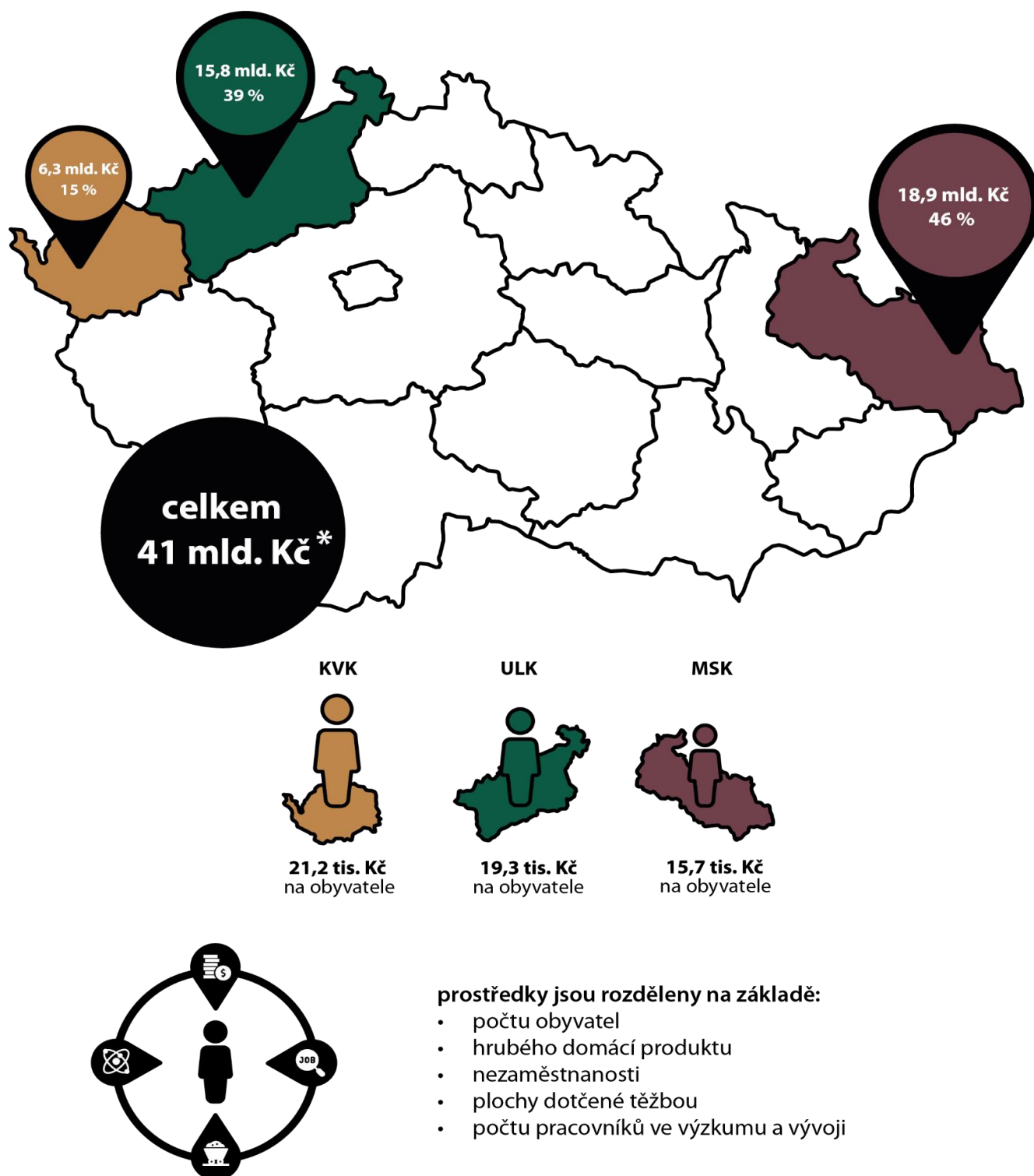

Příloha č. 2.4 Rozdělení alokace FST na priority

* při kurzu 26 Kč/euro, bez technické pomoci

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027

Výchozí situace

- Operační program Spravedlivá transformace bude financovaný z Fondu pro spravedlivou transformaci
- cílem programu **je zmírnit dopady odklonu od uhlí** na obyvatele, ekonomiku a životní prostředí v nejohroženějších regionech, tj. tzv. uhelných regionech
- celková alokace programu by měla být přibližně 42,7 mld. Kč¹, po odečtení prostředků určených na technickou pomoc pak **41,0 mld. Kč**
- program bude obsahovat tři priority podle krajů:
 - priorita 1: Karlovarský kraj
 - priorita 2: Ústecký kraj
 - priorita 3: Moravskoslezský kraj
- každý **kraj** má stanovenou svoji **vlastní alokaci**, která by měla umožnit lépe plánovat krajský transformační plán i strategické projekty
- rozdělení na priority je národní rozhodnutí, alternativou jsou věcné priority bez regionálního rozdělení

Základní principy

- systém rozdělení alokace by neměl být komplikovaný; příliš robustní metoda nemusí zajišťovat lepší výsledky než jednoduchý systém
- využíváme objektivní kritéria, která popisují stav regionu, jeho potřeby ve vazbě na odklon od uhlí a schopnost ekonomiky se s transformací vypořádat
- více prostředků by mělo být v regionech, kde lze očekávat významnější dopady transformačního procesu

Kritéria pro výpočet rozdělení alokace

Základním kritériem je **počet obyvatel** v jednotlivých krajích.

Ten se dále upravuje podle:

- hrubého domácího produktu na osobu,
- nezaměstnanosti,
- plochy dotčené těžbou,
- počtu pracovníků ve výzkumu a vývoji.

Technické řešení

- po technické stránce využíváme obdobný postup, jaký využila Evropská komise při rozdělení alokace Fondu pro spravedlivou transformaci mezi jednotlivé členské státy
- liší se pouze v sadě kritérií, které se používají
- podrobnosti jsou uvedeny v technickém dodatku

¹ Při kurzu 26 Kč/euro.

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027

Rozdělení alokace mezi kraje

Kraj	Počet obyvatel		Koeficienty				Alokace		
	<i>tis. osob</i>	<i>%</i>	<i>HDP na osobu</i>	<i>Nezaměstnanost</i>	<i>Plocha dotčena těžbou</i>	<i>Počet pracovníků VaV</i>	<i>celkem (v mld. Kč)</i>	<i>%</i>	<i>na osobu (v Kč)</i>
Karlovarský	295	12,7	1,15	0,97	0,98	1,07	6,3	15,3	21 221
Ústecký	821	35,4	1,06	0,93	1,04	1,04	15,8	38,6	19 271
Moravskoslezský	1 204	51,9	0,93	1,04	0,94	0,95	18,9	46,1	15 682
<i>Celkem</i>	<i>2 320</i>	<i>100,0</i>					<i>41,0</i>	<i>100,0</i>	<i>17 657</i>

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027

Rozdělení prostředků Fondu pro spravedlivou transformaci: technický dodatek

V tomto technickém dodatku detailněji popisujeme metodologický přístup k rozdělení alokace a použitá data.

Pro rozdělení alokace uplatňujeme základní kritérium podle počtu obyvatel daného kraje. Aby rozdělení odráželo i regionální rozdíly mezi jednotlivými kraji, je tento základní podíl dále upraven pomocí čtyř kritérií:

- schopnost regionální ekonomiky absorbovat šok na straně agregátní nabídky popisuje **hrubý domácí produkt a nezaměstnanost**;
- míru, jakým je region zasažený těžbou uhlí ukazuje **plocha dotčená těžbou**;
- potenciál pro rozvoj nových odvětví v regionu se odráží v **počtu pracovníků ve výzkumu a vývoji**.

Pro zajištění robustnosti dat využíváme tříleté průměry za období 2017 až 2019, které dobře popisují celkový stav regionu. Vliv krátkodobých výkyvů je tímto způsobem minimalizován.

Zároveň je cílem ponechat výpočet co nejjednodušší a nezavádět příliš široké spektrum kritérií. Zvolená kritéria je proto nutné chápat jako zástupné ukazatele, které poukazují na potřebnost podpory v daném regionu.

Kritéria pro výpočet rozdělení alokace

a) počet obyvatel

Počet obyvatel v kraji je **základní kritérium**, podle kterého jsme podíl na celkové alokaci stanovili.

Počet obyvatel slouží jako základní zjednodušený ukazatel ve vztahu k celkové absorpční schopnosti jednotlivých regionů. Absolutní finanční potřeby některých opatření jsou na počtu obyvatel silně závislé – např. podpory pro zaměstnance, vzdělávání, sociální oblasti apod.

Počet obyvatel také ukazuje na schopnost regionu podporu kofinancovat. Korelace mezi příjmy samospráv (krajů a obcí) a počtem obyvatel je na velmi vysoké úrovni. Regiony s velkým počtem obyvatel tak reálně zvládnout financovat větší objem projektů než regiony s nízkým počtem obyvatel a mohou proto v absolutní hodnotě přijmout větší objem financí. Počet obyvatel částečně ukazuje i na absolutní hodnotu hrubé přidané hodnoty (nebo produktu), které opět slouží pro odhad absorpční kapacity regionu.

Data

Průměr středního stavu obyvatel za období 2017–2019.

Zdroj dat

Český statistický úřad. Databáze regionálních účtů: REG_OBYV Střední stav obyvatelstva. Dostupné z: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_reg.

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027

b) hrubý domácí produkt

Ukazatel hrubého domácího produktu (HDP) zohledňuje základní regionální rozdíly v ekonomické výkonnosti mezi kraji. Ekonomická výkonnost je klíčovým předpokladem pro úspěšnou absorpci transformačního procesu. Uhelné regiony jsou v českém prostředí charakteristické nejen těžbou uhlí, ale zároveň i jejich dlouhodobým ekonomickým zaostáváním, které vychází již z ekonomické transformace v 90. letech. Celková výkonnost těchto regionů je v porovnání s celostátním průměrem výrazně nižší. Kvůli transformaci (tj. nepříznivému šoku na straně agregátní nabídky) se rozdíl navíc bude ještě dále prohlubovat. Více prostředků by proto mělo jít do krajů, kde je HDP nejnižší. Cílem podpory je zrychlit návrat ekonomiky na původní výkonost a zajistit tak co nejrychlejší konvergenci k ostatním regionům.

Vzhledem k rozdílné velikosti jednotlivých krajů by využití celkového produktu bylo zavádějící, využíváme proto hrubý domácí produkt na osobu.

Data

Průměr HDP na osobu za období 2017–2019.

Zdroj dat

Český statistický úřad. Databáze regionálních účtů: REG_HDP_O Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele. Dostupné z: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_reg.

c) nezaměstnanost

Jako další hodnotící kritérium pro výpočet rozdělení alokace jsme zvolili nezaměstnanost, která poukazuje na stav trhu práce v kraji. Lze očekávat, že při vysoké nezaměstnanosti a nárůstu lidí odcházejících z uhelného průmyslu se budou nejen ekonomické, ale i sociální problémy, značně prohlubovat. Platí, že trh práce je strnulý a přirozené tržní mechanismy nebudou fungovat dostatečně rychle. Zároveň se uhelné regiony nemohou spoléhat na efekty měnové politiky, která je centralizovaná a na specifické regionální problémy nemusí vůbec reagovat. Regiony s vysokým podílem nezaměstnaných tak mohou mít při absorpci dalších uchazečů o práci z transformujícího se průmyslu větší problémy, potřeba dodatečných opatření a finanční podpory bude proto výraznější.

Data

Průměrná obecná míra nezaměstnanosti za období 2017–2019.

Zdroj dat

Český statistický úřad. Veřejná databáze: Obecná míra nezaměstnanosti v regionech soudržnosti a krajích – roční průměr (ZAM06/18). Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/shortUrl?su=eb601aff>

d) plocha dotčená těžbou

Jako třetí kritérium popisující regionální rozdíly, které je nezbytné ve spojitosti s odklonem od uhlí zohlednit, je plocha zasažená těžbou uhlí. V regionech, kde plocha zasažená těžbou tvoří větší část území kraje, má těžba výraznější rozsah a dopady. V těchto regionech je o to důležitější, aby obnova území, přírody a krajiny proběhla nad rámec zákonných požadavků a stala se příležitostí pro regionální rozvoj.

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027

Data

Průměrný podíl plochy dotčené těžbou na rozloze kraje za období 2017–2019.

Zdroj dat

CENIA. Plocha dotčená těžbou v krajích. Dostupné z: <https://issar.cenia.cz/>.

Český statistický úřad. Veřejná databáze: Území, sídelní struktura – mezikrajské srovnání (RSO002D320201/10). Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/shortUrl?su=66a19856>.

e) počet zaměstnanců ve výzkumu a vývoji

Pro úspěšné ekonomické zvládnutí odklonu od uhlí je potřeba do celého hodnocení zahrnout i kritérium výzkumu a vývoje (VaV). Počet zaměstnanců ve VaV poukazuje na inovativnost ekonomiky. Lze očekávat, že inovativní ekonomiky se snáze vyrovnají s transformací a celkově zvládnou lépe přechod ke klimaticky neutrální ekonomice díky rozvoji moderních technologií. Více prostředků by proto mělo směřovat do regionů s nižším zastoupením výzkumu a vývoje na zaměstnanosti v kraji (potažmo na regionální ekonomice).

Data

Průměrný počet pracovníků ve VaV na celkovém počtu zaměstnanců za období 2017–2019.

Zdroj dat

Český statistický úřad. Veřejná databáze: Výzkum a vývoj v ČR – územní srovnání (VAV02/14). Dostupné z <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/shortUrl?su=81422f7d>.

Český statistický úřad. Veřejná databáze: Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let (ZAM01-B/9). Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/shortUrl?su=5d23229a>.

Postup výpočtu

1. Základní kritérium

Pro základní kritérium se uplatňuje následující výpočet:

$$\text{základní podíl}_i = \frac{\text{počet obyvatel}_i}{\text{počet obyvatel}_{\text{uhelné regiony}}}, \text{ kde } i \text{ je kraj.}$$

Pro každý kraj je tak stanoven procentuální podíl na počtu obyvatel, který se uplatní i pro rozdělení alokace.

2. Stanovení přepočítávacích koeficientů

Základní podíly z předchozího bodu je nutné dále násobit koeficienty dle jednotlivých kritérií.

Pro stanovení koeficientů jsme použili obdobný postup, jaký uplatnila Evropská komise při rozdělení celkové alokace Fondu spravedlivé transformace. Využije se následující vzorec.

$$\text{koeficient}_i = \left(\frac{k_i}{K_{\text{uhelné regiony}}} - 1 \right) \times -R + 1, \text{ kde } i \text{ je kraj,}$$

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027

k_i je hodnota jednotlivých kritérií v daném kraji,

$K_{uhelné\ regiony}$ je hodnota daného kritéria pro všechny tři uhelné regiony,

R je vliv regionálních rozdílů (viz níže).

Tímto postupem získáme pro každé kritérium a pro každý kraj jeden koeficient. Celkem je tedy 12 koeficientů. Všechny koeficienty vstupují do výpočtu se stejnou váhou. Každý koeficient ale jinak pracuje s vlivem regionálních rozdílů.

2.1 Vliv regionálních rozdílů

U jednotlivých kritérií je nutné brát v úvahu i následující faktory:

- významnost kritéria pro celkový popis socioekonomického stavu regionu,
- regionální rozdíl v hodnotách kritéria.

Čtyři doplňková kritéria proto do hodnocení nevstupují zcela stejným způsobem, ale každé kritérium má stanovený vlastní vliv regionálních rozdílů R . Tato hodnota stanovuje, jak výrazně se ve výpočtu projeví rozdíl mezi regiony. Čím je hodnota R vyšší, tím významněji se na hodnotě koeficientu projeví rozdíl mezi regiony.

Obecně platí, že u obecných kritérií by měl být vliv regionálních rozdílů větší než u kritérií specificky a úzce zaměřených. Zároveň platí, že u kritérií s významným regionálním rozdílem je nutné snížit vliv tohoto kritéria tak, aby na jeho základě nedocházelo k výrazně neproporčnímu rozdělení alokace podle toho, jaká doplňková kritéria jsou zrovna zvolena. Hodnoty vlivu regionálních rozdílů R ukazuje Tabulka 1.

HDP je jedním ze základních ukazatelů regionálních rozdílů, a i do výpočtu proto vstupuje se 100 % započítáním regionálních rozdílů. U HDP také nepozorujeme výraznější rozdíly mezi jednotlivými kraji. S druhým nejvýraznějším vlivem pracuje míra nezaměstnanosti, u které opět platí, že regionální rozdíly nejsou příliš velké. Zároveň je to ukazatel dostatečně obecný pro popis stavu regionu. Nicméně nezaměstnanost je dílčím způsobem již zahrnutá v HDP, a proto se u tohoto kritéria regionální rozdíly počítají jen s 50% vlivem tak, aby celkový význam obou ukazatelů nebyl příliš vysoký.

Plocha dotčená těžbou je specifickým ukazatelem, který vykazuje větší regionální rozdíly. Regionální rozdíly ale nemusí nutně ukazovat na akutnost a odůvodněnost potřeby finanční podpory, plné zohlednění regionálních rozdílů by bylo zavádějící. Do výpočtu se proto započítávají s 20% vlivem.

Nejmenší vliv mají rozdíly u počtu zaměstnanců ve VaV. Jedná se o velmi úzce zaměřené kritérium, které navíc vykazuje největší regionální rozdíly. Kritérium je zavedeno jako doplňující ukazatel indikující schopnost ekonomiky rozvíjet nová inovativní odvětví. Tato inovativnost se, podobně jako nezaměstnanost, ale již dílčím způsobem odráží v HDP. I proto se regionální rozdíly projevují jen s 10% vlivem.

Tabulka 1: Vliv regionálních rozdílů

	vliv regionálních rozdílů R
HDP	1,0
Nezaměstnanost	0,5
Plocha dotčená těžbou	0,2
Pracovníci ve VaV	0,1

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027

3. Stanovení podílu na celkové alokaci

V posledním kroku dojdeme k závěrečnému podílu na celkové alokaci následujícím výpočtem:

$$\text{podíl}_i = \text{základní podíl}_i \times \text{koeficient } 1_i \times \text{koeficient } 2_i \times \text{koeficient } 3_i \times \text{koeficient } 4_i$$

Podíly se uplatní na celkovou alokaci Fondu pro spravedlivou transformaci. Zbytková alokace je rozdělována vždy na základě stejných podílů až do okamžiku, kdy je rozdělena celá alokace. Výsledný podíl se zaokrouhuje na tři desetinná místa, koeficienty se zaokrouhlují na čtyři desetinná místa. Tabulky s výslednými výpočty naleznete na následující straně.

Tabulka 2 - Hodnoty pro výpočet kritérií

Kraj	Počet obyvatel	HDP na osobu (Kč)	Obecná míra nezaměstnanosti	Podíl plochy dotčené těžbou na rozloze kraje	Počet pracovníků VaV na 1000 zaměstnanců
Karlovarský	295 399	327 018	3,5 %	2,23 %	2,56
Ústecký	820 685	361 940	3,2 %	3,04 %	5,33
Moravskoslezský	1 204 400	411 970	4,0 %	1,88 %	13,86
<i>Uhelné regiony (celkem)</i>	<i>2 320 484</i>	<i>383 462</i>	<i>3,7 %</i>	<i>2,40 %</i>	<i>9,40</i>

Tabulka 3: Hodnoty koeficientů

Kraj	Počet obyvatel (v %)	Koeficienty				Podíl po koeficientech a zaokrouhlení (v %)
		HDP na osobu	Nezaměstnanost	Plocha dotčena těžbou	Počet pracovníků VaV	
Karlovarský	12,7	1,1472	0,9693	0,9842	1,0727	15,3
Ústecký	35,4	1,0561	0,9287	1,0421	1,0433	38,6
Moravskoslezský	51,9	0,9257	1,0436	0,9443	0,9526	46,1
<i>Celkem</i>	<i>100,0</i>					<i>100,0</i>

Tabulka 4: Rozdělení alokace²

Kraj	Alokace		
	celkem (v eurech)	celkem (v Kč) ³	na osobu (v Kč)
Karlovarský	241 102 346	6 268 660 996	21 221
Ústecký	608 271 279	15 815 053 254	19 271
Moravskoslezský	726 458 703	18 887 926 278	15 682
<i>Celkem</i>	<i>1 575 832 328</i>	<i>40 971 640 528</i>	<i>17 657</i>

² Bez alokace na technickou pomoc.

³ Při kurzu 26 Kč/euro.

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027